

Houtoogst, uitsleep en transport

[31]

J. SIPKENS

Over de hele wereld hebben arbeidslonen een duidelijke neiging tot stijgen. Een tweede trend is de verhuizing van de arbeiders van het platteland naar de steden. De bosbouw ziet zich steeds meer geplaagd voor de noodzaak aan zijn arbeiders lonen en arbeidsomstandigheden te bieden, die gelijkwaardig zijn aan die van de industrie in een stedelijk milieu.

Aangezien de kostprijs van bosprodukten niet mag stijgen — om verdringing door vervangende produkten te voorkomen — moet de bosexploitatie worden gemechaniseerd. Van de vele vraagstukken betreffende bosexploitatie en de mechanisatie daarvan, die in technische commissie IV aan de orde zijn gesteld, zullen enkele kort worden gereleveerd.

Invloed van mechanisatie op de houtteelt

Houtteeltkundige en beheersmethoden zijn ontwikkeld in een periode waarin de arbeidskracht in de bosbouw werd geleverd door mens en dier. Mechanisatie van een enkel onderdeel van de serie handelingen nodig om de boom van zijn groeiplaats naar de verbruiker te brengen, zal op houtteeltkundig gebied geen ingrijpende konsekventies hebben (bijvoorbeeld de vervanging van bijl en handzaag door de motorzaag). Het maximale niveau van mechanisatie — en de ontwikkeling tendeert naar dat niveau — is pas bereikt wanneer de gehele skala van handelingen is geïntegreerd, waarbij alle handwerk vervalt. Houttelers en beheerders hebben tot taak hun bossen voor dit niveau van mechanisatie geschikt te maken, door eenvoudige soorten-samenstelling, regionale concentratie van de houtoogst en, bovenal, door een geschikte ontsluiting. Omgekeerd zullen in bossen die niet voor mechanische exploitatie geschikt worden gemaakt (schermbossen, bossen ingesteld op recreatie), de produktiekosten van het hout in de nabije toekomst op een economisch te hoog niveau komen te liggen.

De verhouding tussen totale houtproduktie en bruikbaar hout

In de Verenigde Staten werd in 1949 slechts 34 % van de totale produktie gebruikt; in Finland bedroeg dit percentage in de jaren 1954-1958: 71.

Het economisch bruikbare deel van de produktie kan worden vergroot door: 1) ontwikkeling van nieuwe verwerkingsmethoden, bijvoorbeeld verwerking van stronken en wortels tot pulp; 2) reductie van de oogstkosten van hout van geringe afmetingen of minder geschikte vorm door ontwikkeling van geschikte machines en vermindering van tussentijdse overslag; 3) het door aangepaste houtteeltkundige methoden reduceren van dat deel van de produktie waarvan de oogst te duur is (wijde plantverbanden, rijdunning, bemesting).

Het niveau van de mechanisatie en de grootte van het bosbedrijf

Kostbare machines hebben hoge vaste kosten en moeten daarom een zo

groot mogelijk aantal dagen per jaar werken. Hoe groter de capaciteit van de machine, hoe groter bosareaal ter beschikking moet staan. Bij verspreide ligging van de bospercelen ontstaan bij de inzet van grote machines problemen wat betreft vervoer, „planning” en administratie. Dergelijke problematiek wordt nog groter wanneer de verspreid liggende percelen van vele eigenaren zijn (die verschil in behandeling, en/of jaarlijkse opbrengsten willen hebben).

Men onderkent allerwegen de problemen waarvoor de kleine boseigenaar zich gesteld ziet bij zijn pogingen, de kosten van de bosexploitatie binnen de perken te houden. Er wordt gedacht in de richting van oprichting van bosbouw-coöperaties of bosexploitatiemaatschappijen, maar men erkent dat eenvoudige, afdoende oplossingen nog ontbreken.

Scholing van arbeiders en bedrijfsleiders

Bij hoog niveau van de mechanisatie zal de aantallenverhouding bedrijfsleiders: arbeiders toenemen. De arbeider krijgt grotere verantwoordelijkheid; zijn bekwaamheid om machines te bedienen wordt belangrijker dan zijn fysieke geschiktheid voor zwaar werk. Hoge eisen moeten worden gesteld aan opleiding en training.

De bedrijfsleider zal zijn „planning” minder op intuïtie en ervaring kunnen baseren. Hij zal moderne technieken als lineaire programmering en „network-planning” moeten leren beheersen.

Wij staan pas aan het begin van de gemechaniseerde bosexploitatie. De bosexploitanten hebben de uitdaging van de snelle wijzigingen in het economische patroon aanvaard. Er zullen in snel tempo gespecialiseerde machines worden ontwikkeld. De houtteler zal, wil hij de economische doelstelling van de houtproductie niet verliezen, vèrgaande mechanisatie van de bosexploitatie mogelijk moeten maken.